

Przez szlak najciekawszych miejsc powiatu kieleckiego

każda gmina kryje
niesamowite miejsca...

STOWARZYSZENIE
INKUBATOR AKTYWNOŚCI

Przez szlak najciekawszych miejsc powiatu kieleckiego

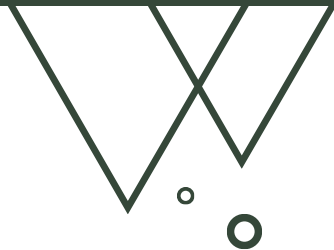

Projekt współfinansowany przez Starostwo Powiatowe w Kielcach w ramach realizacji zadania publicznego: Wspieranie działań mających na celu wydanie publikacji w formie książkowej lub multimedialnej związanych z atrakcjami turystycznymi powiatu kieleckiego.

Autorem publikacji jest Stowarzyszenie Inkubator Aktywności przy współpracy z Gminami powiatu kieleckiego i Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego.

Gmina Bieliny

Gmina leży w centrum masywu Gór Świętokrzyskich. Teren bogaty w walory przyrodniczo-krajobrazowe, dzięki czemu jest ważnym ośrodkiem turystycznym regionu. Na terytorium Gminy znajduje się duża liczba zabytków pochodzących z różnych okresów - ogółem blisko 60, w tym około 35 obiektów tradycyjnego budownictwa drewnianego z XIX i XX wieku, 46 stanowisk archeologicznych (są to ślady osadnictwa z okresu neolitu, epoki kamienia i epoki nowożytniej), stanowiska produkcji dymarskiej, hutnictwa szkła, zabytkowe kościoły, przydrożne, drewniane kapliczki, a także ośrodek kultu pogańskiego z przełomu IX i X wieku.

Osada Średniowieczna pod Świętym Krzyżem

Zdjęcie dzięki uprzejmości Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego

Gmina Bieliny

Osada Średniowieczna pod Świętym Krzyżem

W niewielkiej miejscowości Huta Szklana w gminie Bieliny mieści się Średniowieczna Osada, w której czas cofa się o kilka stuleci, XI i XII-wieczne zagrody i warsztaty oraz Dom Zielarki zapraszają gości do odbycia podróży w czasie. Zwiedzając Osadę Średniowieczną poznajemy XII-wieczną rzeczywistość z całym jej kolorytem. Z trudem i znojem dnia codziennego, kiedy wszystkie sprzęty potrzebne do normalnego życia i prowadzenia gospodarstwa domowego trzeba było wykonać własnoręcznie, a jedzenie - zdobyć lub wytworzyć. W Osadzie Średniowiecznej spotkamy jej mieszkańców skupionych na wykonywaniu swych codziennych zajęć. Zobaczymy warsztat garncarski, kowalski, obróbki drewna oraz gospodarstwo bartnika. W środkowej części wioski, spotkamy drewniane posągi bohaterów ze świętokrzyskich legend. Klimat i atmosferę codzienności sprzed setek lat odnajdziemy w gospodarstwie domowym otoczonym plecionym ogrodzeniem, z chatą ze ścianami obrzuconymi gliną i dachem pokrytym słomianą strzechą. Wędrując żwirową ścieżką od bramy wejściowej ku najwyższemu punktowi Osady, mijamy chatkę zielarki, z przylegającymi do niej grządkami pełnymi aromatycznych ziół i innych tajemniczych roślin oraz z paleniskiem przygotowanym do warzenia czarodziejskich mikstur na dolegliwości ciała i ducha.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego

Gmina Bodzentyn

Miasto i Gmina Bodzentyn to niezwykle atrakcyjny turystycznie region w samym sercu Gór Świętokrzyskich, a bliskość do większych okolicznych aglomeracji stanowi dodatkowy atut. Unikatowe walory przyrodniczo-krajobrazowe, bogata historia, a także niepowtarzalna atmosfera, sprawiają, że jest to wyjątkowe i atrakcyjne miejsce wypoczynku dla każdego. Dla miłośników kultury ludowej poznawanie naszego lokalnego folkloru, w którym wciąż żywe są tradycje i obrzędowość, to niesamowita pełna przygód podróż w czasie. Różnorodny krajobraz w gminie Bodzentyn stwarza idealne warunki nie tylko do wycieczek pieszych wędrowek po Łysogórach, ale również do uprawiania narciarstwa biegowego, zjazdowego, a także kolarstwa górskiego, a nawet i wędkarstwa.

To właśnie tutaj będziecie mogli schronić się w cieniu starodawnych drzew, odkrywać tajemnice średniowiecznego zamku oraz przemierzać gołoborza, gdzie jak głosi legenda – kiedyś swoje sabaty odprawiały świętokrzyskie czarownice.

Ruiny Zamku w Bodzentynie

Gotycka warownia została wystawiona w XIV w. przez biskupa Floriana z Mokrska, który zespolił ją z murami obronnymi miasta. Zamek wielokrotnie powiększany i przebudowywany osiągnął z czasem okazałe rozmiary, a także zmienił się jego styl z gotyckiego na renesansowy. W XVI w. kolejnych zmian w wyglądzie zamku dokonał biskup Franciszek Krasiński, zatrudniając do tego zadania włoskiego architekta Jana Balcera.

Po rozbiorach Polski pałac przejęli zaborcy tworząc z niego spichlerz, a później do roku 1814 szpital wojskowy.

W 1900 r. władze carskie podjęły decyzję o rozbiórce „perełki Bodzentyna”. Zamek ocalał cudem, dzięki interwencji warszawskich działaczy broniących ojczystych pamiątek.

Gmina Bodzentyn

Obecnie ruiny zamku to ulubiony punkt każdej wycieczki turystycznej i nieodłączny element Bodzentyna. Z zachowanych dokumentów można odczytać pierwotny plan zamku: kształt podkowy, trzy podpiwniczone, dwupiętrowe skrzydła otaczające dziedziniec zamknięty murem oporowym od strony nadrzecznego urwiska.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Gminy i Miasta Bodzentyn.

Zagroda Czernikiewiczów

Zagroda usytuowana przy ul. 3-maja, tworzy zamknięty czworobok i składa się z trzyzbowego budynku mieszkalnego i budynków gospodarczych: wozowni, stajni, obory, spichlerza. Można w niej zobaczyć autentyczny XIX-wieczny sprzęt domowy, wykorzystywany do prostych czynności w domu i na polu. Tuż obok skansenu usytuowana jest tablica upamiętniająca 39 mieszkańców Bodzentyna zamordowanych przez hitlerowców podczas pacyfikacji miasta w 1943 r.

Gmina Chęciny

Chęciny to urokliwe miasteczko i gmina leżące kilkanaście kilometrów na południe od Kielc, świetnie skomunikowane poprzez drogę S7. Region ten oferuje mnogość atrakcji przyrodniczych i historyczno-kulturowych, zapewniając przy tym również wiele propozycji dla osób chcących spędzić swój czas w aktywny sposób. Chęciny trafiają również do gustu lubiących muzea oraz centra edukacyjne.

Zamek królewski

Budowla powstała na przełomie XIII/XIV wieku, ufundował ją prawdopodobnie król Czech i Polski Wacław II lub jeden z jego popieczników - biskup krakowski Jan Muskata. Pierwotnie na szczycie wzgórza stała pojedyncza wieża, otoczona murem. Obecnie pozostały po niej jedynie, odkryte niedawno, fundamenty przy murze południowym. Zamek został gruntownie rozbudowany za panowania dwóch ostatnich królów z dynastii Piastów – Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego,

kiedy to pojawiły się dwie wieże górnego zamku oraz mury obwodowe. Zamek posiada dwie wieże na górnym dziedzińcu oraz basztę na dziedzińcu dolnym. Całość otoczona jest murami obwodowymi, rozłożonymi na całej długości wzgórza. Zamek pełnił funkcje administracyjne, był silnym punktem obronnym, w którym przechowywano skarbiec koronny i kosztowności arcybiskupstwa gnieźnieńskiego. Na zamku funkcjonował sąd grodzki, przetrzymywano tutaj także księgi sądowe.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Gminy Chęciny.

Gmina Chęciny

Muzea oraz centra edukacyjne

Nie można przy okazji omawiania walorów Chęcin nie wspomnieć o dwóch ważnych obiektach: Centrum Leonarda da Vinci usytuowanym przy dawnym dworze starostów chęcińskich oraz o Parku Etnograficznym w Tokarni. Centrum Nauki promuje nowoczesną komunikację naukową, wzbudza ciekawość i zachęca do samodzielnego myślenia. Innowacyjne metody popularyzacji nauki prowadzą do aktywnego kontaktu ze zjawiskami naukowymi, a także umożliwiają uczestnikowi eksperymentów wcielić się w rolę badacza. Inspirują do obserwacji, doświadczania, zadawania pytań i poszukiwania odpowiedzi. Skansen w Tokarni jest wyjątkowym miejscem, gdzie znajdują się przykłady budownictwa drewnianego datowane od XVII wieku do pierwszej połowy XX wieku. Wśród stałych ekspozycji pojawiły się też realizacje przybliżające turystom rzadko pokazywane w skansenach rytuały związane z pochówkiem i śmiercią: wystawę opowiadającą o ludowych zwyczajach pogrzebowych obejrzeć można w chałupie z Kobylnik w sektorze lessowym. Walory historyczne oraz wartość edukacyjną Parku Etnograficznego w Tokarni wzbogacają wystawy tematyczne poświęcone kulturze ludowej.

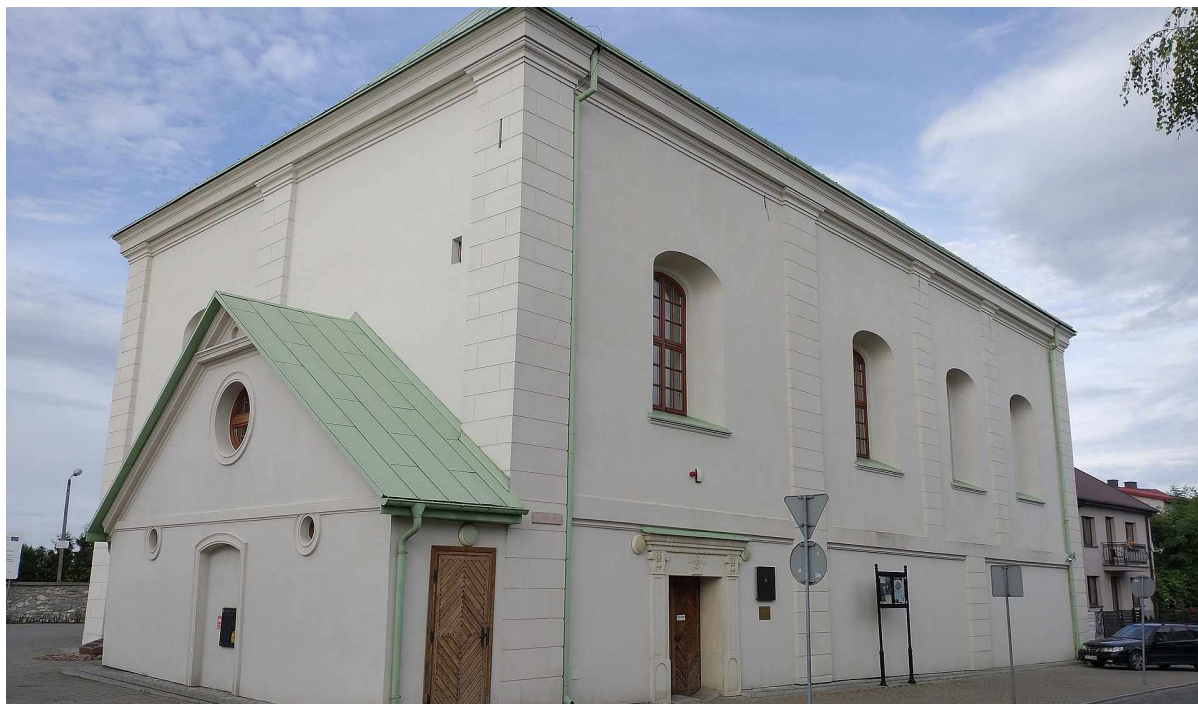

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Gminy Chęciny.

Gmina Chmielnik

Miasto i Gmina Chmielnik charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu, z łagodnymi wzgórzami i dolinami rzek - leży w obrębie zlewni rzek Nidy, Wschodniej i Sanicy. Chmielnik posiada bogata przeszłość historyczną. Miasto zachowało szesnastowieczny układ urbanistyczny, wytyczony przez czworoboczny rynek i sieć prostopadłych ulic. Z dawnych obiektów architektury godzien obejrzenia jest późnobarokowy kościół parafialny wzniesiony w XVII w., późnogotycki kościół Św. Trójcy z XVI w., przebudowana synagoga. W Piotrowicach znajduje się późnorenesansowy kościół z Sanktuarium Matki Boskiej Loretańskiej z klasztorem zespołem pobernardyński, obecnie zajmowanym przez oo. karmelitów bosych. W Tarnoskale i Śładkowie Dużym występują pozostałości klasycystycznych zespołów pałacowych. Południowo - wschodnia część gminy Chmielnik jest obszarem objętym ochroną prawną, wchodzi w skład Szanieckiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny.

Synagoga w Chmielniku

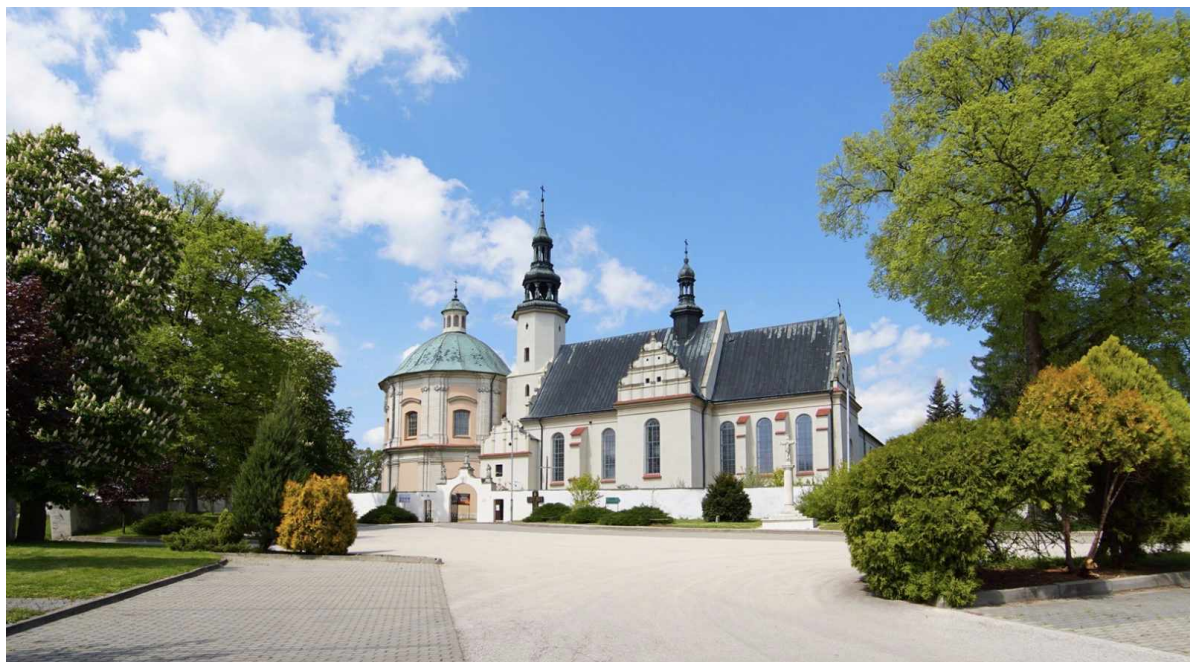

Zdjęcie dzięki uprzejmości urzędu gminy w Chmielniku

Gmina Chmielnik

Sanktuarium Matki Boskiej Loretańskiej w Piotrkowicach

Według relacji Hiacynta Pruszcza w 1627 roku obok figury Męki Pańskiej miało miejsce objawienie się Matki Bożej, związane z licznymi łaskami. Ówczesny proboszcz ks. Jędrzej polecił swojemu gospodarzowi zaorać pole wokół tej figury. Skoro tylko ten zaczął pracę, pług się rozpadł, woły zatrzymały się, a gospodarz ujrzał na ziemi małą figurkę Matki Bożej Niepokalanej. Proboszcz, dowiedziawszy się o tym, umieścił znalezioną figurkę przy figurze Męki Pańskiej i zachęcał, aby czcić to miejsce. Nie trzeba było długo czekać na potwierdzenie cudowności miejsca. Za poradą proboszcza udała się na to miejsce ciężko chora Zofia Roksicka, kasztelanowa połaniecka, miejscowa dziedziczka i tutaj została cudownie uzdrowiona. Na powrót odzyskała siły, a choroba dziwnie ustąpiła. W dowód wdzięczności za otrzymane łaski i cudowne uzdrowienie, zbudowała drewniany kościół i klasztor, a następnie sprowadziła ojców Bernardynów.

Zdjęcie dzięki uprzejmości urzędu gminy w Chmielniku

Gmina Daleszyce

Gmina Daleszyce to malownicza przestrzeń położona w sercu regionu świętokrzyskiego; kilkanaście miejscowości otoczonych lasami chroni tutaj swoje naturalne walory i pozwala na całkowite oderwanie się od zgiełku dużego miasta. Jednocześnie bliskie sąsiedztwo ze stolicą województwa, Kielcami, ułatwia komunikację i sprawia, że na wyciągnięcie ręki jest wiele dodatkowych atrakcji.

Zbiornik wodny i szlak Green Velo

Borków położony jest niedaleko Kielc. Spory zalew, plaża ze świeżym piaskiem, molo, piękne alejki - to duża atrakcja dla dorosłych i dla dzieci. Każdego lata plaża nad zalewem gromadzi spragnionych odpoczynku urlopowiczów. Pozostałe zalety wyróżniające Borków spośród innych miejscowości to znajdujące się nieopodal gospodarstwa agroturystyczne i ośrodki wypoczynkowe, gdzie można zamówić nocleg, zjeść porządny posiłek, potańczyć czy pojeździć konno.

Gmina Daleszyce

Szlak Green Velo

Najpopularniejszą atrakcją dla cyklistów jest dziś Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, który na terenie gminy Daleszyce biegnie przez miejscowości: Suków, Marzysz, Kaczyn, Słopiec, Borków i Trzemosna. Szlak wiedzie w sumie przez pięć województw wschodniej Polski (warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie), ma długość niemal 2 tys. km, na terenie województwa świętokrzyskiego 203 km. Ścieżka rowerowa została też udostępniona cyklistom wzdłuż nowo wybudowanej obwodnicy Sukowa i Daleszyc.

Gmina Górnó

Gmina Górnó położona jest u podnóża Gór Świętokrzyskich, w odległości około 15 km na wschód od Kielc, w otulinie Świętokrzyskiego Parku Narodowego. To wymarzone miejsce dla rowerzystów, którzy często zapuszczają się w te rejony. Gmina to dobra baza wypadowa do zwiedzania całego województwa. Sama również oferuje sporo atrakcji.

Zbiornik wodny Cedzyna

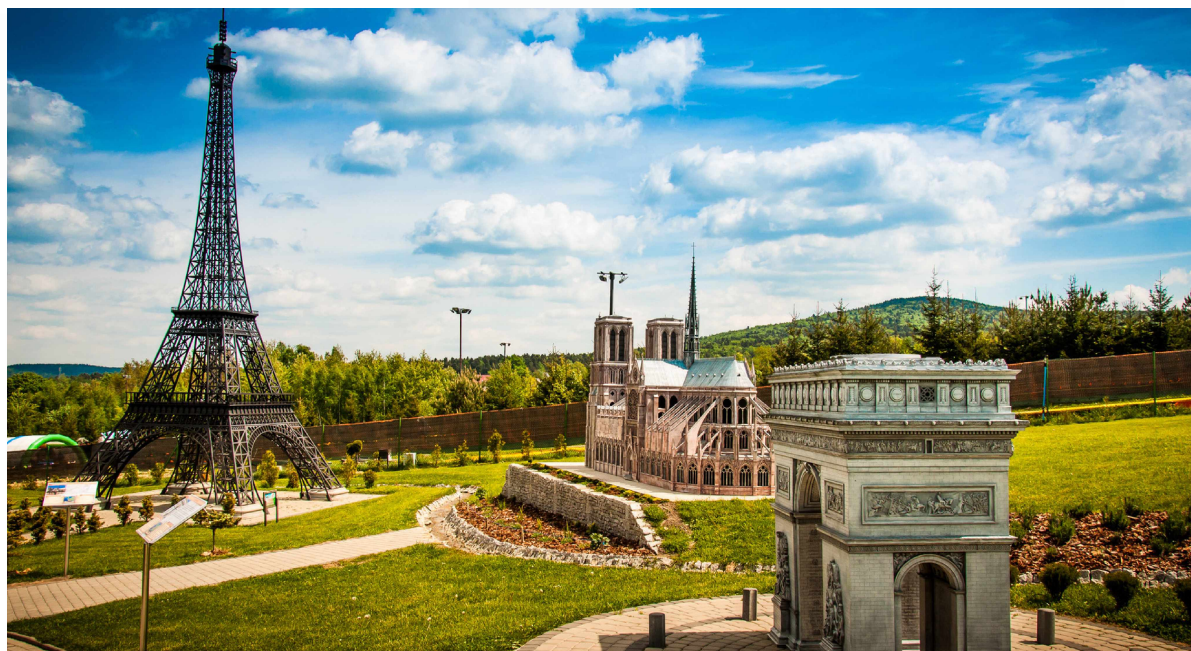
Kielczan i nie tylko, przyciąga znajdujący się tuż za granicami miasta zbudowany na miejscu dawnego zbiornika zalew w Cedzynie, zajmujący powierzchnię 65 ha. Zalew w Cedzynie jest sztucznym zbiornikiem, spiętrzonym po wybudowaniu zapory na rzece Lubrzance w latach 1967-72. W latach 1998-2000 przeprowadzono remont zbiornika, m.in. zapory. Cedzyna położona jest w Podkieleckim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Rzeka Lubrzanka, w części której został wybudowany zalew, jest siedliskiem małej chronionej obszarem Natura 2000. To raj dla amatorów kąpieli, żeglarstwa i wędkowania. Wiele atrakcji czeka przede wszystkim na dzieci: boisko do piłki plażowej, nauka jazdy na nartach wodnych, pływanie na bananie, wypożyczalnia kajaków i rowerów wodnych. Jest też wyznaczone miejsce na pole namiotowe i rozpalenie ogniska.

Gmina Górnó

Park Rozrywki i Miniatur Sabat Krajno

Park Rozrywki i Miniatur Sabat Krajno to jedyny park miniatur w Europie usytuowany na wzgórzach, dzięki czemu znakomicie widać panoramę całego obiektu, położone Świętokrzyskiego Parku Narodowego oraz Łysicę, która towarzyszy nam podczas spaceru. Zwiedzając Aleję Miniatur odwiedzimy miniatury dwudziestu siedmiu najsłynniejszych miejsc świata. Najpiękniejszą budowlą w Parku jest Bazylika św. Piotra z placem na Watykanie, wykonana w skali 1:13. Dzięki takiej skali replika Bazyliki znajdującej się w alei postawiona jest na pierwszym miejscu światowej listy pod względem wielkości wśród miniatur Watykanu. Obecność przy znakomicie odwzorowanych obiektach daje doskonałą możliwość opowieści o wielkich dziełach światowej sławy architektów, którzy swoim talentem przyczynili się do rozpowszechnienia budowli na całym świecie. Podczas wycieczki możemy również poznać dzieła Matki natury takie jak Wulkan Etna czy Wodospad Niagara. Przewodnik oprowadzający grupę przekazuje wiadomości dotyczące powstania wodospadów czy też wulkanów. W czasie zwiedzania Alei Miniatur poznamy wszystkie kontynenty świata oraz krajobraz Łysogór.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego

Gmina Łagów

Wyjątkowo atrakcyjne walory krajobrazowe i przyrodnicze, malowniczo położenie miejscowości, oryginalne zabytki kultury materialnej i korzystne warunki komunikacyjne - oto rekomendacja gminy Łagów. Miłośnicy przyrody znajdą tutaj dziewicze tereny, gdyż dziewięćdziesiąt procent powierzchni gminy zajmują tereny chronione: Świętokrzyski Park Narodowy, parki krajobrazowe i ich otuliny. Istnieją ponadto pomniki przyrody (np., źródło krasowe w pobliżu Łagowa, źródło szczelinowe w Nowym Stawie, ponor i dolina krasowa w Piotrowie), zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (w Wąwozie Dule w Łagowie) i użytki ekologiczne (śródleśna łąka w pobliżu Łagowa). W okolicy Zbelutki rośnie zaś skrzyp olbrzymi osiągający wysokość 1,5 m. Pomnikiem przyrody jest także słynna Jaskinia Zbójnicka w Wąwozie Dule w Łagowie, ze swoimi 200 m długości należąca do najdłuższych na Kielecczyźnie. Znają ją doskonale miłośnicy geologii, dla których ta gmina jest prawdziwym rajem. Rozstawia okolicę wspomniany już Wąwóz Dule, gdzie znajdują się światowej sławy odsłonięcia wapieni bitumicznych i łupków marglistych ze skamieniałościami głowonogów.

Wąwóz Dule i Jaskinia Zbójnicka

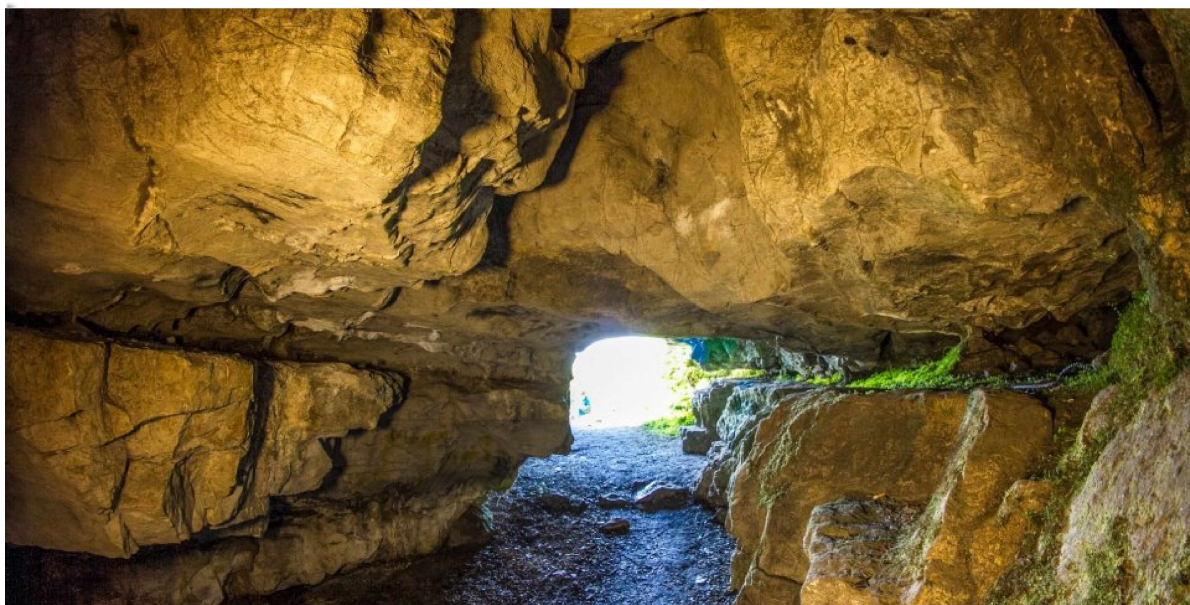

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Miasta i Gminy Łagów

Gmina Łagów

Wąwóz Dule i Jaskinia Zbójniecka

Szczególną uwagę, zwiedzając Łagów i okolice, należy zwrócić na zespół przyrodniczo krajobrazowy, tj. Wąwóz Dule z odsłonięciami wapieni i łupków marglistych. Jest on odkrywką czarnych wapieni dewońskich z bogatą fauną głowonogów. Wąwóz jest uważany za jedną z większych ciekawostek geologicznych w województwie. Istnieje hipoteza, że powstał on w wyniku zawalenia się dużej jaskini krasowej. Dowodem na istnienie zjawisk krasowych jest przepiękna, czteropoziomowa Jaskinia Zbójniecka, położona na wysokości 312 m n.p.m. Posiada ona jedno wejście w kształcie trójkąta z okapem skalnym. Ma ona cztery poziomy: główny, średni, niższy i najniższy. Długość korytarzy to około 200 m. Świat roślin stanowią: świerzbica polna, paprotka zwyczajna, cykoria podróżnik oraz bylica piołun. Wśród zwierząt należy niewątpliwie wymienić nietoperze: nocka rudego, nocka dużego oraz podkowca małego. Sootkać tu można rzadkiego w Polsce pająka o nazwie *Porrohomma eregia*, pająka *Meta menardi*, chrząszcza *Cholera agilis* i owada bezskrzydłowego – *Arrohopalites pymagens*. W jaskini znaleziono kości dzika lub świni domowej oraz szczątki ceramiki, pochodzące prawdopodobnie z XI lub XII w.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Miasta i Gminy Łagów

Gmina Łopuszno°

Gmina Łopuszno leży nad rzeką Łososią zwaną też Wierna Rzeka. Na terenie gminy znajdują się urokliwe i rozległe lasy, gdzie można spotkać rzadkie gatunki flory i fauny. Wędrując można natrafić na niedostępne tereny bagienne i czyste rzeki w okolicach Łopuszna i Gnieździsk. Wschodnią część gminy obejmuje Przedborski Park Krajobrazowy, w którego strefie ochronnej leżą miejscowości Lasocin, Ewelinów i Antonielów. Łopuszno ma malownicze położenie, wśród dużych kompleksów leśnych bogatych w runo leśne. Historia Łopuszna, którego nazwę tradycja wywodzi od łopianu, pospolitej rośliny, wiąże się z rodem Dobieckich, którzy w XIX stuleciu wzniesli tu swoją rezydencję. Warto tu zobaczyć: kościół parafialny w Łopusznie wybudowany w latach 1926-1932 w stylu eklektycznym, Górę Dobrzeszowską, gdzie znajduje się najlepiej zachowane miejsce obrządków pogańskich. W Lasocinie znajdują się ruiny

zespołu pałacowego, należącego niegdyś do bogatego rodu Niemojewskich.

W "Żabińcu" znajdują się bagna i rozlewiska, miejsce bogate w ptactwo wodne i okazy świata roślinnego i zwierzęcego. W Grabownicy znajduje się wiatrak Holender z 1923 roku.

Kościół parafialny Parafii Podwyższenia Krzyża Świętego

Na uwagę zasługują kościół parafialny Parafii Podwyższenia Krzyża Świętego, mieszczący się przy ulicy Strażackiej. Parafia erygowana została w 1531 roku. W swojej historii miała aż cztery kościoły. Ten aktualny, który widać na poniższej fotografii, powstał po I wojnie światowej. Wniesiono go z miejscowego kamienia

Gmina Łopuszno

Pałac Dobieckich

Na szczególną uwagę zasługuje również zespół pałacowy położony w centrum Łopuszna. Jest to jeden z najpiękniejszych w skali naszego regionu przykładów eklektyzmu z przełomu XIX i XX w., zaprojektowany w pracowni Władysława Marconiego. Do 2019 w budynku funkcjonował Powiatowy Zespół Szkół. Na dzień dzisiejszy zabytkowy pałac jest nieużywany

Zdj. Jarosław Kubalski / Radio Kielce

Gmina Masłów

Gmina Masłów zachęca turystów do przyjazdu specjalnie przygotowanym projektem promującym najciekawsze miejsca. Gmina Masłów jako pierwsza w województwie świętokrzyskim dołączyła do ogólnopolskiego projektu „Poznaj historię”, w którym głos zabierają pomniki. Specjalne tabliczki z kodami QR pojawiły się przy pomniku św. Jana Pawła II w Masłowie, pomniku rodziny Żeromskich w Ciekotach, wejściu do ogródków działkowych „Zielona Dolina” prowadzących do cmentarza cholerycznego w Woli Kopcowej oraz tuż przy Diabelskim Kamieniu na Górze Klonówce.

Centrum Edukacji i Kultury „Szklany Dom”

Gmina Masłów

Centrum Edukacji i Kultury „Szklany Dom”

Stefan Żeromski (1864 – 1925) spędził w Ciekotach lata dzieciństwa i młodości (1871-1883). Młody Stefan w Ciekotach odkrył swoją pasję do pisania. Nie rozstawał się z zeszytem, tu miały miejsce jego pierwsze próby poetyckie. Nic dziwnego, bo inspirację czerpał z Gór Świętokrzyskich.

Dwór, w którym Żeromscy zamieszkali w Ciekotach, zbudowany został w 1753 roku, a spędzili w nim dwanaście lat. W XX wieku uległ całkowitemu zniszczeniu. Odtworzono go w 2010 roku. Dzięki zaangażowaniu Kazimierzy Zapałowej - honorowego kustosa, darczyńcom i Urzędowi Gminy w Masłowie kompletnie gowypożosano. W 2016 roku prace przy urządzeniu odtworzonej siedziby Żeromskich zostały ukończone.

To typowy, niewielki drewniany dworek, zaaranżowany i wyposażony zgodnie z prawdą historyczną, duchem epoki, dokumentami, „Dziennikami” i literackimi opisami Stefana Żeromskiego. Dziś mieści się tu jedyne takie w kraju muzeum pisarza - Centrum Edukacyjne Szklany Dom – Dworek Stefana Żeromskiego.

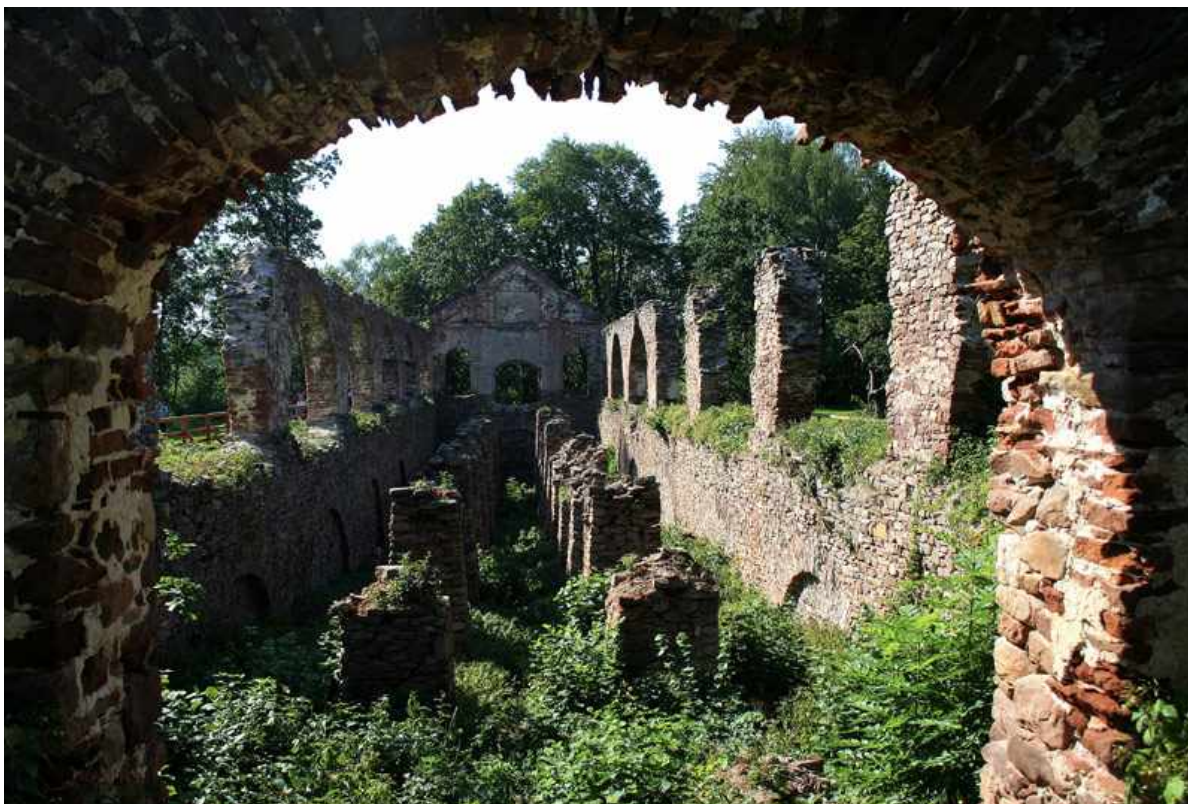
Zdjęcie dzięki uprzejmości Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego

Gmina Miedziana Góra

Miedziana Góra jak już wskazuje sama jej nazwa, ma długą i ciekawą historię związaną z przemysłem wydobywczym i hutniczym. Oprócz tego może się również poszczycić zgoła współczesnymi atrakcjami takimi jak stok narciarski w Tumlinie albo tor wyścigowy w Ćmińsku. Na terenie gminy położone są również liczne rezerваты przyrody.

Zakład wielkopiecowy w Bobrzy

Jest to pamiątka z czasów funkcjonowania w regionie świętokrzyskim Staropolskiego Okręgu Przemysłowego w XIX wieku i działalności Stanisława Staszica. Do dzisiaj z całego kompleksu możemy oglądać pozostałości muru oporowego, hali fabrycznej, węgielni, domy osiedla przyfabrycznego, dom zawiadowcy huty oraz inne budynki gospodarcze.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Gminy Miedziana Góra.

Gmina Miedziana Góra

Kościół p. w. Św. Trójcy w Ćmińsku Kościelnym

Kościół parafialny pod wezwaniem Świętej Trójcy jest obiektem późnorennesansowym, murowanym z kamienia łamanego, cegły i ciosu, część tylna otynkowana jest na szaro. Posiada sklepienie kolebkowo-krzyżowe z późnorennesansową dekoracją stiukową. Dach kościoła jest dwuspadowy z wieżyczką na sygnaturkę o późnobarokowej sylwetce od strony zakrystii i z dwoma jednakowej wielkości wieżyczkami od strony wejścia głównego. Nad drewnianymi drzwiami wejściowymi umieszczono tablicę konsekracji z 1658 r. Wyżej znajduje się wnęka z późnobarokową (1779 r.) figurką kamienną św. Jana Nepomucena. W neobarokowym ołtarzu głównym (z 1906 r.) znajduje się XVIII - wieczny obraz Trójcy Świętej. Ołtarze boczne utrzymane są w stylu wczesnobarokowym. W lewym ołtarzu znajduje się obraz św. Franciszka z Asyżu z I poł. XIX w. przy prawym ołtarzu bocznym znajduje się prosta kropielnica z białego piaskowca, a po przeciwnej stronie neoklasycystyczna ambona z 1916 r.

Zdjęcie dzięki uprzejmości parafii Św. Trójcy w Ćmińsku

Gmina Mniów

Gmina Mniów położona jest w północnej części powiatu kieleckiego. Do najciekawszych przyrodniczo miejsc należy rezerwat "Górna Krasna", jezioro "Ług", bagno "Stawisko" oraz nieczynna kopalnia czerwonego piaskowca "Jaźwina". Największą atrakcją gminy jest jedyny w Polsce i jeden z niewielu na świecie głaz pokryty rytami neolitycznymi, datowanymi na 4 do 15 tys. lat p. n. e. Gmina położona jest w rozpostartej w kotlinie pomiędzy górami: Baranią, Sieniawską i Perzową. Sprawia to, że jest ona interesująca pod względem turystycznym. Na uwagę turystów odwiedzającego Mniów i okolicę, zasługuje miejscowość Kontrewers. Ta niewielka, zamieszkała zaledwie przez 61 osób wieś (na podstawie spisu z 2006 roku) była miejscem odnalezienia Diabelskiego Kamienia, czyli rzeźby odkrytej w 1988. Uznawana jest przez archeologów za jeden z najciekawszych polskich zabytków archeologicznych. Można zauważyć na niej dwie niezidentyfikowane postacie z rogami: mężczyznę i kobietę. Pierwsze interpretacje naukowe powiązały z późnośredniowiecznymi lub wczesnonowożytnymi wyobrażeniami związanymi z wierzeniami pogańskich Słowian. Najnowsza teoria wiąże znalezisko z neolitycznym kultem rolniczym. Według niej rytę przedstawiać mają bóstwa odpowiadające za siewy i plony. Obecnie kamień znajduje się w szklanej gablocie w kształcie piramidy przed Urzędem Gminy Mniów.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego

Gmina Mniów

Kołątajówka

Ruiny XIX-wiecznego dworku hrabiego Kołątaja z Kaznowskich to również wartościowy pod względem turystycznym punkt na mapie gminy Mniów. Pałacyk znajduje się w Wólce Kłuckiej. Początkowo jego budowę rozpoczął Hugo Kołątaj, ale w związku z jego aresztowaniem budowa została przerwana. Budowę dokończył przed 1830 rokiem Eustachy Sapieha.

Późnoklasycystyczny dworek w dolinie rzeki Łososiny wraz ze spichlerzem i parkiem tworzy urokliwe założenie pałacowo-parkowe.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Świętokrzyskiego

Gmina Morawica

Położona jest w centralnej części województwa świętokrzyskiego. Nazwa wsi pochodzi od słowa „morawa”. W swoich początkach oparta była o hodowlę prowadzoną na tutejszych doskonałych pastwiskach nadrzecznych. Zasoby zabytkowe, to głównie obiekty sakralne oraz tradycyjny, historyczny układ przestrzenny wsi, zabudowa oraz elementy małej architektury: kapliczki, krzyże, figury przydrożne, miejsca pamięci. Z historią gminy związana jest postać ks. Piotra Ściegiennego. W miejscowości Lisów znajduje się kościół z przełomu XV i XVI w. w którym znajduje się kaplica grobowa Krasińskich. W Chałupkach ma swoją siedzibę Ośrodek Tradycji Garncarstwa ze stałą ekspozycją wyrobów garncarskich. W ośrodku można podziwiać autentyczny dwukomorowy piec garncarski.

Zbiornik wodny i szlaki kajakowe

Gmina Morawica

Zbiornik wodny i szlaki kajakowe

Zbiornik retencyjno – rekreacyjny na rzece Morawka Jest to zalew, który został zbudowany i zarybiony w 2010 r. Powierzchnia zalewu wynosi 7,2 ha, pojemność zbiornika to 110 tysięcy m³, a średnia głębokość to blisko 2 metry. Wybudowano tu także parkingi, a bez wątpienia sporą atrakcją stanowi moło widokowe o długości 24 m i szerokości 5,5 m. W okresie letnim pełni funkcję zbiornika rekreacyjnego. Zimą często korzysta z niego Świętokrzyski Klub Morsów. Zbiornik zarybiany corocznie przez miejscowe koło wędkarskie jest świetnym miejscem do uprawiania wędkarstwa. Przez cały rok wstęp na zalew oraz korzystanie z parkingu jest bezpłatne. Corocznie nad zbiornikiem odbywa się jedna z największych imprez gminnych "Noc Świętojańska", podczas której tradycyjnie na wodę puszczane są wianki. Na festyn ten przybywa wielotysięczna publiczność.

Kajakarstwo – bardzo popularne Mieście i Gminie Morawica.

Szlak kajakowy AKTIW na rzece Nidzie zaczyna się w Mieście i Gminie Morawica. To tutaj, przy muszli koncertowej znajduje się przystań.

Morawica – Wolica

Odcinek liczy ok. 14 km, czas spływu ok. 5 godz. Trasa dość łatwa, chociaż miejscami znajdują się brody przez rzekę i wówczas kajaki trzeba spławić, czyli wysiąść i trzymając kajak na linie przeciągnąć po wodzie bez obciążenia, gdy stan wody jest niski. Trasa bardzo kręta, nie pozwala na beczynne płynięcie z prądem. Mogą występować nisko nad wodą konary drzew. Za mostem kolejowym, za miejscowością Ostrów prosimy skrócić w lewo na rozwidleniu rzeki, bo w prawo trafimy na kamienistą tamę i węższy odcinek trasy. W Wolicy przed młynem wodnym jest tama i tu jest koniec odcinka.

Wolica – Tokarnia

Odcinek liczy ok. 6 km, czas spływu ok. 2 godziny. Przy większym stanie wody jest to najtrudniejszy odcinek, zwłaszcza w początkowej części. Później rzeka staje się szeroka i spokojna. W Tokarni pod mostem należy kajaki spławić po lewej stronie, tuż przy filarze. Należy zachować dużą ostrożność, ponieważ występują tu ogromne kamienie, na których można rozbić kajak.

Gmina Nowa Słupia

Gmina Nowa Słupia to miejsce niezwykle bogate w historię, pełne tradycji. Położona jest w Górach Świętokrzyskich u stóp Łysej Góry (595 m n.p.n.) Stąd właśnie rozchodzą się liczne szlaki turystyczne, wzdłuż których roi się od niespotykanych osobliwości przyrody, zabytków architektury i sztuki, w którym zapisana jest historia ziemi świętokrzyskiej. Południową jej część zajmują dwa pasma - Jeleniowskie i Łysogórskie, zaś w części północnej najwyższym wzniesieniem jest Góra Chełmowa. Znaczna część gminy leży w strefie obszarów chronionych - Świętokrzyskiego Parku Narodowego i Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego. Na terenie gminy znajduje się wiele zabytków, największe z nich to: Sanktuarium Drzewa Krzyża Świętego, zabytkowy kościół parafialny św. Wawrzyńca, dwór w Starej Słupi wzniesionego przez opata świętokrzyskiego. W Nowej Słupi funkcjonuje Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego im. prof. Mieczysława Radwana, gdzie znajdują się stanowiska starożytnych piecowisk dymarskich, odkryte pół wieku temu u stóp Łysej Góry. Od 1968 roku odbywają się „Dymarki Świętokrzyskie”. Jest to pokaz wytopu żelaza metali sprzed 2 tysięcy lat.

Klasztor na Świętym Krzyżu

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Miasta i Gminy Nowa Słupia

Gmina Nowa Słupia

Klasztor na Świętym Krzyżu

Święty Krzyż, dawniej: Łysiec lub Łysa Góra, wznosi się 595 m. n.p.m. Z wysokości tej góry rozciąga się niepowtarzalny widok na rozległą okolicę, liczne wioski i miasta: Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski, Ożarów, Tarnobrzeg, Połaniec. W czasach przedchrześcijańskich gromadzili się tutaj ludzie, by odprawiać pogańskie obrzędy religijne i tutaj czczono boga wiatrów, boga wojny i boga przyjaźni. Świadectwem po dawnym ośrodku kultu pogańskiego jest zachowany do dnia dzisiejszego tzw. wał kultowy (ok. 1,5 km długości) pochodzący z VIII-X wieku. Wraz z przyjęciem przez Polskę chrześcijaństwa w 966 roku, na Świętym Krzyżu wzniesiono pierwszą świątynię pod wezwaniem Trójcy Przenajświętszej. Powstanie klasztoru na Świętym Krzyżu jest blisko związane jest z osobą św. Emeryka, królewicza węgierskiego i obecnością w tym miejscu Relikwii Krzyża Świętego. Najdawniejsza i nieprzerwana tradycja benedyktyńska sięgająca XI wieku wspomina o obecności w tym miejscu Relikwii Krzyża Świętego, które stały się sercem, magnesem i najcenniejszym skarbem tego miejsca i przyczyniły się do powstania pasyjnego i narodowego sanktuarium.

Święty Krzyż stał się miejscem pielgrzymkowym, miejscem cudów, miejscem przybywania pokutników i miejscem modlitwy. Świętokrzyski kościół i klasztor w swojej tysiącletniej historii był świadkiem wielu wydarzeń historycznych, wstotów i upadków Ojczyzny i sam przeżywał lata pomyślności i rozkwitu, ale także opuszczenia i poniżenia. Wielokrotnie był okradany i niszczony przez pożary, najazdy, ale także odbudowywany i powiększany.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Miasta i Gminy Nowa Słupia

Gmina Nowiny

Gmina Nowiny to najmniejsza gmina powiatu kieleckiego. Jej powierzchnia to zaledwie 45 kilometrów kwadratowych. Gmina Nowiny jest jedynym miejscem w Europie, gdzie na tak małej powierzchni występują skały wszystkich epok geologicznych, jakie zeszyły na ziemi w ciągu ostatnich 500 mln. lat. Na terenie Parku znajduje się najpiękniejsza w Europie Jaskinia Raj z bogatą szatą naciekową, stalaktytami, stalagnatami, stalagmitami i śladami pobytu człowieka neandertalskiego oraz tajemnicza i dotychczas niezbadana Jaskinia Piekło.

Na terenie obejmującym obszar obecnej Gminy Nowiny, osadnictwo ludzkie istniało już od najwcześniejszych lat. Znaleźiska z położonej niedaleko Jaskini Raj dowodzą pobytu i działalności myśliwskiej człowieka neandertalskiego sprzed około 50 tys. lat.

Na terenie gminy znajduje się wiele miejsc pamięci i pomników upamiętniających Żołnierzy Niezłomnych i oddziałów partyzanckich Armii Krajowej. Jeden z takich pomników znajduje się w Szewcach, na skraju lasu, tuż obok ruchliwej drogi powiatowej prowadzącej z Zagród w kierunku Piekoszowa. Pomnik upamiętnia bitwę w Szewcach, jaką stoczyły tutaj oddziały partyzanckie z Niemcami w 1944 r.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Gminy Nowiny.

Gmina Nowiny

Pomnik powstał w roku 1969 roku. Został ufundowany przez kombatantów wojennych. Co roku odbywa się tu uroczysta msza polowa, która cieszy się dużą popularnością wśród lokalnych mieszkańców

Na terenie gminy Nowiny znaleźć można również wiele ścieżek turystycznych. Dla osób, które preferują spędzanie czasu na pieszych wycieczkach, polecamy przejście Nowińskiej Ścieżki Turystycznej. To siedmiokilometrowa pętla na terenie Chęcińsko-Kieleckiego Parku Krajobrazowego, której początek i koniec wyznaczony został przy leśniczówce w Szewcach. Na trasie znajduje się dziewięć przystanków z tablicami, na których umieszczono opis wydarzeń historycznych i zagadnień przyrodniczych. Trasę ścieżki wskazują odpowiednie drogowskie.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Gminy Nowiny.

Gmina Piekoszków

Piekoszków to jedna z większych gmin powiatu kieleckiego. Na terenie gminy znajduje się aż 25 obiektów zabytkowych. Pomimo faktu, że żaden z nich nie jest zaliczany do obiektów o znaczeniu międzynarodowym, to z pewnością warto odwiedzić większość z nich.

Pałac Tarłów

Osoby odwiedzające Podzamcze Piekoszowskie, na pewno zwrócą uwagę na ruiny zamku, przypominającego Pałac Biskupów Krakowskich w Kielcach. To pałac rodu Tarłów. Budowę pałacu, wiąże się z osobą wojewody lubelskiego i sandomierskiego Jana Aleksandra Tarły. Ów małopolski magnat ożenił się w roku 1653 i być może zamek miał być miejscem zamieszkania nowożeńców.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Gminy Piekoszków.

Gmina Piekoszów

Gmach budowli wzniesiono w latach 1645-50. Podobno kosztował on fundatora aż 30 wsi z jego posiadłości. Siedziba w Piekoszowie pozostawała w rękach rodu Tarłów do roku 1842 i do tego czasu była użytkowana. Później kilkakrotnie zmieniała właścicieli, jednak w połowie XIX wieku pałac spalił się. Pomimo podjętych prób jego restauracji nigdy nie powrócił już do dawnej świetności.

W basztach południowych umieszczono pomocnicze klatki schodowe prowadzące na pierwsze piętro. Na terenie Baszt północnych prawdopodobnie znajdowały się pomieszczenia przeznaczone na cele administracyjne. W południowej części pałacu rozciągał się okazały ogród.

Dzisiaj z rezydencji Tarłów pozostała ruina z niezwykle dobrze zachowanym ciągiem murów i pałacowych pomieszczeń.

Sanktuarium w Piekoszowie

W Piekoszowie warto odwiedzić również Sanktuarium z XVII-wiecznym obrazem Madonny z Dzieciątkiem. Miejscowość należała w XIV wieku do rodziny Odrowążów, która zleciła budowę pierwszego kościoła pod wezwaniem św. Jakuba Apostoła w 1366 r. Obecny trójnawowy budynek, zbudowano w XIX wieku. W głównym ołtarzu znajduje się łaskami słynący obraz MB Miłosierdzia.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Gminy Piekoszów.

Gmina Pierzchnica

Gmina Pierzchnica znajduje się w makroregionie Wyżyny Kielecko - Sandomierskiej, pomiędzy Górami Świętokrzyskimi a Niecką Nidziańską. W miejscowości Maleszowa znajdują się ruiny rezydencji Krasickich z XVII w. Na terenie gminy znajduje się największy w powiecie kieleckim kompleks stawów rybnych. W Pierzchnicy należy zwrócić uwagę na zachowany dość czytelny stary układ przestrzenno-urbanistyczny oraz na klasyczną budowlę z przełomu XVIII i XIX w. - kościół pw. św. Małgorzaty. Rzadko spotykanym obiektem zabytkowym jest zespół piwnic na Piwnicznej Górze liczący 83 piwnice wybudowane ok. 200 lat temu, które prawdopodobnie służyły jako magazyny produktów gorzelnianych. Gmina Pierzchnica to region, którego przyroda, ukształtowanie terenu oraz czyste powietrze stwarzają wyśmienite warunki do uprawiania sportów takich jak: jazda na rowerze czy narciarstwo biegowe. Gmina Pierzchnica znajduje się w makroregionie Wyżyny Kielecko - Sandomierskiej, pomiędzy Górami Świętokrzyskimi a Niecką Nidziańską. W miejscowości Maleszowa znajdują się ruiny rezydencji Krasickich z XVII w. Na terenie gminy znajduje się największy w powiecie kieleckim kompleks stawów rybnych.

Gmina Pierzchnica

Zespół zabytkowych piwnic

Osiemdziesiąt trzy piwnice wybudowano w gminie Pierzchnica około dwustu lat temu. Przyjmuje się, że pierwsze piwnice powstać mogły już w XVIII wieku, a ostatnie na początku XX w. Piwnice znajdują się na Górze Piwnicznej. Pierzchnica została zbudowana na podmokłym i piaszczystym terenie, dlatego nie można było podpiwniczać tam domów. Piwnice postanowiono więc wybudować na wspólnej ziemi nad rzeką. Pierwsze piwnice powstały zapewne już w XVIII wieku, a ostatnie na początku ubiegłego stulecia. Piwnice pełniły funkcję gospodarczą. Były w nich przechowywane warzywa, owoce ale i zapewne miód pitny. W miarę, gdy Pierzchnica się rozbudowywała, powstawało coraz więcej tych budynków. Przyjmuje się, że istniało ich około trzysta. Piwnice mają sklepienia kolebkowe i są izolowane ziemią pochodzącą z wykopów. Są wyposażone również w otwory wentylacyjne. Wnętrza posiadają do czterech metrów długości, trzech metrów szerokości i dwóch i pół metra wysokości. Były budowane z łomów wapiennych i łączone wapienną zaprawą. Ze względów bezpieczeństwa, budynki te można ogądać jedynie z zewnątrz.

Zespół Zabytkowych Piwnic w Pierzchnicy znajduje się w rejestrze zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach.

Gmina Raków

Dominujące atuty Gminy Raków to walory krajobrazowo - kulturalne. Największą atrakcją jest usytuowany na terenie gminy największy na kielecczyźnie zbiornik wodny „Chańcza”. W gminie znajduje się Cisowsko - Orłowski Park Krajobrazowy i jego otulina. Występujące tu lasy charakteryzujące dużą różnorodność i bogactwo, w tym także runa leśnego. Do najważniejszych zabytków gminy należy kościół parafialny pw. św. Trójcy z lat 1640-1645. W pobliżu kościoła zachował się mały kamienny XVII - wieczny budynek będący najprawdopodobniej mieszkaniem ministra zboru ariańskiego. Na uwagę turystów zasługuje również układ przemysłowo - urbanistyczny Rynku w Rakowie i Dębnie. Do innych ważnych i ciekawych zabytków zaliczyć można: kościół reformatów pw. św. Anny z 1641 r. w Rakowie, „Dom Wójta” z XVI/XVII w Rakowie, dzwonnica z XVII w. w Bardzie oraz pozostałości zamku i fosy z XIV w. w Rembowie. W przedostatnią niedzielę września co roku odbywa się święto pieczonego ziemniaka - „w święta Teklę ziemniaki będziemy piekli”.

Zalew Chańcza

Gmina Raków

Zalew Chańcza

Chańcza to największy zbiornik wodny w województwie świętokrzyskim. W sezonie letnim można tu skorzystać ze strzeżonego kąpieliska, popływać kajakiem, łódką i rowerkiem wodnym, uprawiać windsurfing oraz wodne sporty motorowe. Na jego brzegach znajdziemy ośrodki wypoczynkowe, restauracje i lokale gastronomiczne. Zalew Chańcza jest miejscem lubianym, przez wędkarzy, którzy chętnie odwiedzają jego brzegi o każdej porze roku.

Kościół św. Trójcy w Rakowie

Obecna świątynia murowana o charakterze kontrreformackim została wzniesiona w latach 1640–1650 na miejscu zboru ariańskiego z funduszy biskupa Jakuba Zadzika. Konsekrowany w 1650 roku przez biskupa pomocniczego krakowskiego Wojciecha Lipnickiego. Fasada wczesnobarokowa typu karmelickiego. We wnętrzu sklepienia typu lubelskiego.

Gmina Strawczyn

Gmina Strawczyn jest jednym z najbardziej urokliwych terenów województwa świętokrzyskiego położonym w jego centrum, a tym samym w północno-zachodniej części Gór Świętokrzyskich. Szczególnymi miejscami przyrody są dwa rezerваты „Perzowa Góra” i „Barania Góra”, a także pomnik przyrody nieożywionej - kopalnia barytu w Strawczynie. W miejscowości Kuźniaki znajdują się pozostałości Staropolskiego Zagłębia Przemysłowego - wielki piec hutniczy. Mogłaby być nazwana gminą wielkich pisarzy polskich bo to tutaj urodził się Stefan Żeromski, a w pobliskim Oblęgorku znajdował się słynny pałac Henryka Sienkiewicza.

Pałac w Oblęgorku

Turysta odwiedzający te tereny z pewnością nie będzie się nudzić. Na szczególną uwagę zasługuje Pałac Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku, który był darem od społeczeństwa polskiego z okazji obchodzonego w 1900 r. jubileuszu 25-lecia kariery pisarskiej Henryka Sienkiewicza. Pisarz wprowadził się do Oblęgorka w 1902 r. i spędzał tu z rodziną miesiące letnie. Pałac opuścił po wybuchu I wojny światowej w roku 1914. Obecnie mieści się tu muzeum Henryka Sienkiewicza.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Samorządowego Centrum Kultury, Sportu i Czytelnictwa gminy Strawczyn

Gmina Strawczyn

Piec w Kuźniakach

Kilkanaście kilometrów od pałacyku Sienkiewicza, w miejscowości Kuźniaki, znajduje się tzw. wielki piec. W XVIII wieku był to jeden z 34 wielkich pieców na ziemiach polskich.

W latach 1860–1870 dokonano znacznej przebudowy i piec wytapiał ponad 1300 ton surówki rocznie. Zakład funkcjonował do 1897 roku, kiedy to zakończono wytop ze względu na wyczerpanie się miejscowych złóż rud.

W 1901 r. zakład został częściowo rozebrany, a w dawnych pomieszczeniach fabrycznych uruchomiono młyn wodny. Aktualnie budowla jest trwałą ruiną i stoi na gruncie prywatnym.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Regionalnego Ośrodka Turystycznego Województwa Świętokrzyskiego.

Gmina Zagnańsk

Zagnańsk to gmina położona otulinie Suchedniowsko-Oblęgorskiego Parku Krajobrazowego. Natura obdarzyła gminę sownie urokliwymi górami, dolinami, wiekowymi dębami, aleja lip, a także tajemniczymi magicznymi gładzami na Górze Grodowej. Na terenie gminy znajdują się trzy zbiorniki wodne z wyjątkowo czysta woda tj. Borowa Góra, Zachełmie i Umer. Bardzo cennym zabytkiem techniki Staropolskiego Zagłębia Przemysłowego są ruiny huty w Samsonowie, świetnego niegdyś zakładu wielopieczowego. Jedną z głównych atrakcji tej gminy jest pomnik przyrody – potężny dąb szypułkowy liczący sobie około 650 lat, zwany Bartkiem.

Jest jeden z najstarszych dębów w Polsce. W okresie międzywojennym jego wiek szacowano na nawet 1200 lat, jednak Cezary Pacyniak w publikacji z 1992 roku "Najstarsze drzewa w Polsce" podał wyniki swoich badań, według których wiek Bartka wynosił wówczas 654 lata. Wobec tego Dąb Bartek w 2021 roku ma 683 lata.

Zgodnie z pomiarami wykonanymi w 2013 roku drzewo ma 28,5 metra wysokości i obwód wynoszący 985 centymetrów.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Gminy Zagnańsk.

Gmina Zagnańsk

Niestety drzewo coraz bardziej cierpi w wyniku anomalii pogodowych. 3 czerwca 1991 uszkodzeniu w wyniku uderzenia pioruna uległ jeden z konarów oraz część pnia. Uszkodzenie jednak zostało zakonserwowane. W późniejszym okresie założono na drzewie piorunochron. W 1997 roku zamontowano w miejsce drewnianych podpory teleskopowe podtrzymujące ogromne konary Dęba Bartka. Wokół drzewa krąży wiele legend. Ponoć w drzewie ukryte zostały skarby Jana III Sobieskiego i jego żony Marysieńki.

Turysta odwiedzający Zagnańsk powinien również zwrócić uwagę na kościół św. Rozalii i Marcina z XVII w. w Zagnańsku Kościół parafialny wzniesiony został w latach 1668-1676. W kopule kościoła znajduje się współczesna polichromia przedstawiająca sceny z życia św. Rozalii i św. Marcina.

Za kościołem w kierunku wschodnim znajduje się wyrobisko dawnych kamieniołomów w Zachełmiu. Część tego obszaru chroniona jest jako pomnik przyrody. To właśnie w tej okolicy znaleziono odciski w skałach kamieniołomu ślady łap zwierzęcia sprzed 395 milionów lat. Odkrycie to uświadomiło całemu naukowemu światu, że pierwsze żyjące stworzenia nie wyszły na ląd ze środowiska słodkowodnego lecz morskiego i to o minimum 18 milionów lat wcześniej niż dotychczas uważano. Odkrycie to zmieniło światową chronologię wydarzeń i obraz ewolucji życia na naszej planecie. W związku z tym planuje się objęcie kamieniołomu ochroną rezerwatową i wyznaczenie odpowiednich ścieżek dydaktycznych.

Zdjęcie dzięki uprzejmości Urzędu Gminy Zagnańsk.

STOWARZYSZENIE
INKUBATOR AKTYWNOŚCI